

О. Г. Юшковська, О. Л. Плакіда, О. В. Філоненко, В. Ю. Середовська, Г. Ю. Коростильова

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ»

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

УДК 614.2

О. Г. Юшковська, О. Л. Плакіда, О. В. Філоненко, В. Ю. Середовська, Г. Ю. Коростильова
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ»

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

Із початком воєнних дій актуальність фізичної реабілітації стрімко зростає не лише серед військового контингенту, а й цивільного, що потребує у максимально короткі строки підготувати спеціалістів, які можуть ефективно виконувати поставлені завдання, урахувавши наявність додаткового впливу психологічних, фізичних, соціальних чинників тощо. Однією зі спеціальностей, що забезпечує кадровий склад вище вказаної команди, є спеціальність 227 «Терапія та реабілітація», галузь знань – 22 «Охорона здоров'я». Теоретичний зміст предметної області спеціальності «Терапія та реабілітація» містить знання для відновлення та запобігання втраті рухових функцій та активності людини на загальних засадах медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних та дисциплін професійної підготовки, спираючись на законодавчу базу. Урахувавши вказане вище, набуває актуальності створення умов для якісної освіти зі спеціальності «Терапія та реабілітація» в профільних учбових закладах.

Ключові слова: терапія та реабілітація, фізична реабілітація, фізичний терапевт, ерготерапевт, масажист.

UDC 614.2

O. G. Iushkovska, O. L. Plakida, O. V. Filonenko, V. Yu. Seredovska, G. Yu. Korostilova
PECULIARITIES OF TEACHING THE SPECIALTY “THERAPY AND REHABILITATION”

Odesa National Medical University, Odesa, Ukraine

With the beginning of hostilities, the relevance of physical rehabilitation is rapidly increasing not only among the military contingent, but also among the civilian population, which needs to train specialists in the shortest possible time, who can effectively perform the assigned tasks, taking into account the presence of additional influence of psychological, physical, social factors, etc. One of the specialties that provides the personnel of the above-mentioned team is specialty 227 «Therapy and rehabilitation», field of knowledge – 22 «Health care». The theoretical content of the subject area of the specialty «Therapy and rehabilitation» contains knowledge to restore and prevent the loss of motor functions and human activity on the general basis of medico-biological, social, psycho-pedagogical and professional training disciplines, based on the legislative framework. Taking into account the above, the creation of conditions for quality education in the specialty «Therapy and rehabilitation» in specialized educational institutions becomes relevant.

Key words: therapy and rehabilitation, physical rehabilitation, physical therapist, occupational therapist, massage therapist.

Фізична реабілітація як складова частина комплексного підходу до надання медичної допомоги є невід’ємною частиною останнього на всіх етапах лікування за різної патології [1–6]. Реабілітаційні заходи спрямовані на створення умов для максимально можливого збереження функції та відновлення.

Слід відзначити, що з початком воєнних дій актуальність фізичної реабілітації стрімко зростає не лише серед військового контингенту, а й цивільного, що потребує у максимально короткі строки підготувати спеціалістів, які можуть ефективно виконувати поставлені завдання, урахувавши наявність додаткового впливу психологічних, фізичних, соціальних чинників тощо [7–9].

Сучасний підхід до реабілітації пацієнтів різного профілю передбачає мультидисциплінарний підхід, який реалізується командною роботою, тобто взаємодією між собою від чотирьох і більше спеціалістів різних медичних та педагогічних спеціальностей [7; 10–12].

Для ефективною реалізації програми реабілітації взаємодія усіх членів команди повинна мати чітку структуру, а частка кожного спеціаліста має доповнювати загальний добуток [13]. Загальну схему взаємодії спеціалістів можна відобразити певним алгоритмом, у якому після загального обстеження лікарем фізичної та реабілітаційної медицини (ФРМ) формуються довгострокові та короткострокові цілі та завдання, після чого інші спеціалісти, урахувавши дані, отримані лікарем ФРМ, та власні функціональні дослідження, вибирають спосіб/метод, що дасть змогу реалізувати поставлену лікарем ФРМ мету. При цьому реалізація поставленої мети на рівні іншого спеціаліста може мати етапність, тобто бути короткостроковою та довгостроковою у межах поставленого завдання. Також слід урахувати, що кожен із членів команди керується SMART-підходом на своєму рівні, а отже, усі цілі повинні бути реалістичними, вимірювальними та мати конкретний час досягнення [11–14].

Вище зазначений підхід дає змогу чітко формувати роботу всієї команди та відстежувати ефективність її взаємодії (ефективність оцінює кожен спеціаліст за

актуальними показниками). Кінцеву ефективність оцінює лікар ФРМ [14].

Під час підготовки спеціалістів майбутньої мультидисциплінарної команди не можна не враховувати необхідність розвитку навичок командної взаємодії, зокрема «роль» у команді кожного. Тож окрім достатнього рівня базових і професійних знань, а також навичок, є необхідність у розвитку окремих комунікативних компетентностей.

Згідно з Постановою КМУ «Деякі питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я» від 16 грудня 2022 р. № 1462, «обсяги реабілітаційної допомоги визначаються кількістю годин роботи фахівців із реабілітації з особою, яка потребує реабілітації, за добу:

- високий – кількість годин реабілітації особи, яка потребує реабілітації, на добу становить три та більше годин або 15 годин реабілітації на тиждень та більше;
- середній – кількість годин реабілітації особи, яка потребує реабілітації, на добу становить від однієї до двох;
- низький – кількість годин реабілітації особи, яка потребує реабілітації, становить одну годину на добу та менше».

Порядок реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 р., а також наявні пакети медичних послуг, що підлягають оплаті в межах останньої, регламентовано Постановою КМУ від 27 грудня 2022 р. № 142 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 р.», що підтримує зацікавленість керівників лікувальних закладів у наявності відповідних спеціалістів.

Однією зі спеціальностей, що забезпечує кадровий склад мультидисциплінарної реабілітаційної команди, є спеціальність 227 «Терапія та реабілітація», галузь знань – 22 «Охорона здоров'я». Теоретичний зміст предметної області спеціальності «Терапія та реабілітація» містить знання для відновлення та запобігання втраті рухових функцій та активності людини на загальних засадах медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних та дисциплін професійної підготовки, спираючись на законодавчу базу [10; 14].

Фахівці з даної спеціальності здатні в достатньому обсязі оцінити роботу основних систем органів, рухові функції та активність пацієнта, визначити порушення тощо та розробити індивідуальний підхід до корекції стану останнього з метою відновлення повноцінної життєдіяльності відповідно до потреб і побажань в умовах довкілля. Освітньо-професійна орієнтація має прикладний характер та передбачає підготовку кваліфікованих

фахівців до виконання функціональних обов'язків, спрямовує на здатність формування інноваційних стратегій щодо вдосконалення реабілітаційного процесу на різних його етапах та готовність до самоосвіти і професійного самовдосконалення впродовж життя [10; 13].

Обсяг освітньої програми для бакалавра зі спеціальності «Терапія та реабілітація» на базі повної загальної середньої освіти становить 240 кредитів ЄКТС. За визначеним стандартом 65% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей [9; 14].

Здобувач освіти повинен мати повну загальну середню освіту або мати диплом молодшого бакалавра з таких спеціальностей: «Сестринська справа», «Технології медичної діагностики та лікування», «Біологія». Також особа має право здобувати ступінь бакалавра на основі повної загальної середньої освіти.

Слід зазначити, що на основі ступенів «фаховий молодший бакалавр», «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст») заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати не більше ніж 60 кредитів ЄКТС за такими спеціальностями: 223 «Медсестринство», 224 «Технології медичної діагностики та лікування» та не більше 30 кредитів ЄКТС на базі диплома бакалавра, молодшого бакалавра, фахового молодшого бакалавра або молодшого спеціаліста зі спеціальностей 5.12010101 «Лікувальна справа», 5.12010103 «Медико-профілактична справа», 5.12010105 «Акушерська справа».

Після закінчення навчання за освітньою програмою бакалавра зі спеціальності «Терапія та реабілітація» здобувач здатен виконувати зазначену в ДК 003-2010 професійну роботу і може займати відповідну первинну посаду:

- 3226 – асистент фізичного терапевта;
- 3226 – асистент ерготерапевта;
- 3226 – масажист;
- 3226 – масажист спортивний.

Також до переліку заходів із реабілітації у сфері охорони здоров'я, що надаються особам з обмеженнями повсякденного функціонування, додано «Терапія мови і мовлення», «Психологічна допомога», «Протезування-ортезування».

Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація», галузь знань – 22 «Охорона здоров'я», динамічно впроваджується та розвивається, що потребує відповідної готовності до створення умов для якісної освіти зі спеціальності «Терапія та реабілітація» в профільних учбових закладах, наявності необхідної бази та кваліфікованих спеціалістів у клінічних установах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Iushkovskaya OG. Cardiac rehabilitation as one of the priority areas of physical and rehabilitation medicine in Ukraine. *Ukrainian journal of physical and rehabilitation medicine*. 2018;1(01):36-40. (In Ukrainian).
2. Iushkovska OG. On the possibilities of applying the strategy of physical and rehabilitation medicine in sports medicine. *Sports Medicine, Physical Therapy and Occupational Therapy*. 2019;2:13-17. (In Ukrainian).
3. Klapchuk, VV, Myrnenko AO, Ponomaryev DA. Comprehensive physical rehabilitation of the elderly in the early stages after a stroke. 2019;1:113-118. (In Ukrainian).
4. Bismak OV. Optimization of the rehabilitation process in people with upper extremity neuropathies based on an interdisciplinary approach. *Sports medicine, physical therapy and occupational therapy*. 2022;1:114-120. (In Ukrainian).
5. O'Sullivan, Susan B., Thomas J. Schmitz, and George Fulk. *Physical rehabilitation*. FA Davis, 2019.

6. Wang, Yi Tian, et al. Physical rehabilitation in the ICU: a systematic review and meta-analysis. *Critical Care Medicine*. 2021; 50.3: 375-388.
7. Podlubny VL. Directions of complex medical rehabilitation of patients after experience in extreme conditions. In: The 1 st International scientific and practical conference Innovations and prospects in modern science. 2023 January 15-17; Stockholm, Sweden. (In Ukrainian).
8. Stepanenko OS, Gordiychuk EM. Physical rehabilitation after combat injury of extremities in military personnel (hemostatic tourniquet adapted to military uniform). In: 9-ta Mizhnarodna naukovo-metodychna konferentsiia Innovatsiini tekhnolohii v systemi pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia i sportu (9th International Scientific and Methodological Conference Innovative technologies in the system of professional development of physical education and sports specialists). 2022 November 10–11; Sumy: Sumy State University. (In Ukrainian).
9. Jesus, Tiago S., Michel D. Landry, and Helen Hoening. Global need for physical rehabilitation: systematic analysis from the global burden of disease study 2017. *International journal of environmental research and public health*. 2019; 16.6: 980.
10. Brych VV. The state of personnel and educational support in the field of rehabilitation care for injuries of locomotion system. *Ukraine. The health of the nation*. 2021; 3 (65):58-66. (In Ukrainian). DOI: 10.24144/2077-6594.3.1.2021.240798.
11. Goray O, Svyrydyuk V, Yavorskyi P. Ergotherapy as a multidisciplinary approach to the nsocial and physical rehabiliotation of persons with post-traumatic stress disorders. *New Learning Technologies*. 2020;94:96-103. (In Ukrainian).
12. Shkrabyuk, Veronika, Taras Maslyak, and Oleksandr Marusyn. "The relevance of a multidisciplinary approach to the rehabilitation of somatic patients." *Young Scientist* 9 (73) (2019): 55-58. (In Ukrainian).
13. White Book on Physical and Rehabilitation Medicine (PRM) in Europe. Chapter 7. The clinical field of competence: PRM in practice. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*. 2018; 54 (2): 230–260 DOI: <https://doi.org/10.23736/S1973-9087.18.05151-1>.
14. Shashkova, Lyudmila, et al. "Standard of higher education of Ukraine: first (bachelor's) level, field of knowledge 03-Humanities, specialty 033-Philosophy." (2020). (in Ukrainian). Available at <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/227-Fiz.terap.erhoterap-bak.31.01.22.pdf>

Надійшла до редакції 08.02.2023 р.

Прийнята до друку 17.02.2023 р.

Електронна адреса для листування alena.filonenko@gmail.com